

גבולות היחידה: שמות פרק י"ט פסוקים א'-ח'

נושא היחידה: ההקדמות למעמד הר סיני

מספר שיעורים: 1

כתב: יאיר לבני

כללי:

אנו עומדים בפתחו של מעמד הר סיני - מעמד קבלת התורה - כאשר לפני המעמד יבואו הקדמות של הקב"ה בשבחם וחביבותם של ישראל, וכן ההכנות המעשיות הדרושות למעמד המיוחד.

פתיחה:

נפתח בסיפור על ילד יהודי במצרים, שנאנק וסובל תחת העינוי והעבודה, ולפני השינה סבא שלו מספר לו שיום אחד - כך הוא שמע מיוסף הצדיק בעצמו, ששמע מיעקב, ששמע מיצחק, ששמע מאברהם אבינו מעצמו - יום אחד, נצא ממצרים, ונזכה לקבל את התורה.

אותו ילד שומע סיפור זה מסבו מדי ערב, וזה מה שנותן לו את הכוח להמשיך. כשהוא גדל, הוא מספר את הסיפור הזה לבניו, וכך הידיעה שיגיע יום שבו נצא ממצרים ונזכה לקבל תורה בהר סיני, נותנת לבני ישראל כוחות, וממלאת את לבם בתקווה וציפייה ליום המיוחד הזה!

עיון בפסוקים:

פסוקים א'-ב': נקרא את שני הפסוקים הראשונים, ונשאל: מה מיותר, מה חוזר על עצמו בפסוקים אלו? (פסוק ב' חוזר על נסיעת בני ישראל מרפידים להר סיני, עובדה שמופיעה כבר בפסוק א').

הפרק יכול היה להתחיל בפסוק ב', בתיאור המסע בלבד, ואם כן, פסוק א' לא בא רק לתאר עובדה טכנית של מסע בני ישראל, אלא הוא פסוק חגיגי, כדברי הרמב"ן בפסוק א': "היות ביאתם במדבר סיני, שמחה להם ויום טוב, ומעת צאתם ממצרים נכספים אליו, כי ידעו ששם יקבלו את התורה" - כפי שתיארנו בפתיחה לשיעור.

לאחר מכן נפנה את התלמידים למצוא שני שינויים לשוניים בפסוקים א'-ב': "בני ישראל" לעומת "ישראל", "ויסעו, ויבואו, ויחננו" לעומת "ויחן".

נשאל את התלמידים מה דעתם, מה מלמדים אותנו שינויים אלו?

רש"י בפסוק ב' כותב על המילים: "ויחן שם ישראל נגד ההר" - "כאיש אחד בלב אחד" - השינויים מלמדים אותנו על האחדות הגדולה שהייתה בעם ישראל כשהגיעו לקבל את התורה.

(ניתן למצוא על כך תוספת המחשה וביאור בפרק ההמחשות ובפרק ההרחבות).

פסוקים ג'-ו': דברי ה' אל משה.

בפסוקים אלו אנו רואים את אהבתו הגדולה של ה' לעמו.

ה' מצווה את משה לדבר אל כל העם, אל הנשים והאנשים.¹

"ואשא אתכם על כנפי נשרים" – נשאל את התלמידים היכן מצאנו שה' נשא את העם על כנפי נשרים?

נסביר שזהו ביטוי - דימוי מסוים שבא ללמד אותנו משהו. מה מלמד אותנו הדימוי של הנשר?

הנשר מלך העופות – ה' מלך מלכי המלכים.

הנשר עף במהירות – ה' הוציא את עם ישראל במהירות?²

הנשר נושא את גוזליו על גבו, מכיוון שהוא עף גבוה ולא חושש מציפורים שיבואו מלמעלה אלא מחצי הציידים, והוא מעדיף שייכנסו בו ולא בבניו, וכן מצינו בענן שהיה קולט את החצים והאבנים כדי שלא יפגעו בעם ישראל. נדגיש כאן את אהבת ה' ואת דאגתו לעמו.

"והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ" - חשוב לשים לב לביטוי "סגולה", אשר משמעותו אוצר מלכים, דבר חביב ויקר. לה' הארץ ומלואה - כל העולם הוא צבאו של ה', אך ה'

---

¹ אפשר להביא את דברי רש"י בפסוק ג', ולהדגיש שתי נקודות: ה' אומר למשה שיאמר את דבריו לכל העם, אך לכל אחד יש התאמה שלו לתורה, התורה מתאימה לכולם, וה' מתוך אהבתו ודאגתו לכל אחד מעם ישראל, דואג שמשם יאמר את דבריו לעם כך שיתאימו לכל אחד.

דבר נוסף: אפשר לשים לב שה' מקדים את הנשים, מכיוון שהן אחראיות על חינוך הילדים, ויש בזה ערך חשוב ביותר.

אפשר להוסיף נקודות אלו, אך יש לשקול זאת. כדי שלא ייפגעו רצף הפסוקים והאווירה של המעמד שאנו רוצים ליצור.

² כפי דברי רש"י בפסוק ד'.

בוחר בנו שאנו נהיה הסיירת המיוחדת שלו. ה' אוהב אותנו ונותן לנו את הסגולה המיוחדת, את הנשמה המיוחדת, שבעקבותיה גם נקבל את התורה.

"ממלכת כוהנים" – נשאל בכיתה, האם כל עם ישראל כוהנים? מדוע אנו נקראים "ממלכת כוהנים"?

ניתן לתלמידים לענות תשובות שונות, וננסה להתאים ולכוון לדברי הפרשנים:

רש"י – כוהנים = שרים חשובים.

רמב"ן – כוהנים = משרתי ה' - כולנו עובדי ה', מי בביתו ומי בבית המקדש.

ספורנו – כוהנים = כמו שהכוהנים משבט לוי עובדים בשביל כל העם ומלמדים את העם תורה, כך כל עם ישראל יהיו כוהנים של כל העולם. התורה והעבודה שלנו משפיעות על כל העולם, ובאחריותנו ללמד ולהשפיע החוצה את האמונה בה'. כך, פירוש המילה 'כהן' הוא: משמש בתפקיד. זאת אומרת, שיש תפקיד חשוב לעם ישראל.

אפשר להביא את כל הפירושים, או לבחור מתוכם, אך בסופו של דבר, נסכם שבעצם כל אדם הוא כהן קטן במקום בו הוא נמצא, בו הוא מתנהג בקדושה ובאמונה, וכל דבר שהוא עושה הוא עושה לשם שמים.

פסוקים ז'-ח': משה קורא לזקני העם ואומר להם את דברי ה'.

אפשר לשים לב לביטוי: "וישם לפניהם". מה היה יכול להיות כתוב במקום ביטוי זה? – אולי "ויאמר להם". נשאל את התלמידים מה אפשר ללמוד ממילים אלו?

"וישם לפניהם" – כמו אבא שנותן לבנו כמה אפשרויות לבחור - הוא מניח לפניו את הדברים והבן בוחר - כך משה נותן לעם להגיב על דברי ה'³.

תגובת העם בפסוק ח': "כל אשר דיבר ה' נעשה" - כל העם עונה יחדיו, ממשיך באחדות, אינו שואל שאלות, אלא מקבל בשמחה את כל דברי ה' - "נעשה!"

---

³ כדברי הרמב"ן בפסוק ז'. אפשר גם להסביר בפשטות, כדברי רש"י בתחילת פרשת משפטים, לשים לפניהם כ"שולחן ערוך" – להסביר ולפרט את הדברים שיהיו ברורים לגמרי.

הצעות להמחשה:

1. **בנושא האחדות - "כאיש אחד בלב אחד"**. נספר משל כדי להסביר מה פירוש הביטוי "כאיש אחד. משל לאדם שרגלו שניגפה באבן, גרמה לו שייפול. האם יעלה על הדעת שהיד תכעס על הרגל ותכה אותה על כך שגרמה לאדם שיפול?
כך עם ישראל הרגישו שכולם הם כמו איברים – כמו איש אחד - ולכולם יש לב אחד שמאחד את כולם⁴.

נשאל בכיתה – מדוע חשוב כל כך שעם ישראל יהיו מאוחדים. אם זה הפרט הראשון שהתורה מציינת בבוא עם ישראל להר סיני, סימן שהוא החשוב ביותר, אז מדוע?

כשאבא רוצה לתת מתנה לבניו, והוא רואה שהם אינם בשלום זה עם זה, פוחת חשקו ורצונו להשפיע להם טובות, אך כשהוא רואה את אהבתם, כיצד הם מוותרים ומסירים מהם כל קנאה ותחרות, גדלים ומתעצמים אהבתו וחשקו לתת להם מתנות ולהשפיע להם כל טוב⁵.
(ניתן למצוא על כך פעילויות נוספות בפרק ההרחבה).

2. **"סגולה מכל העמים" – החיילים המובחרים**. נספר סיפור על יחידת חיילים, שהמלך בחר בה להיות המשמר המלכותי שלו. הוא נותן להם מדים מיוחדים, נשק מיוחד ומשימות מיוחדות. כך אנו חיילי המלך - מלך מלכי המלכים.

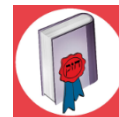
מסרים והפנמה:

1. **"עם סגולה" – זכות או חובה?** בנוגע לפסוקים ה'ו', נשאל בכיתה האם להיות "עם סגולה", "ממלכת כוהנים" – זה טוב או לא? האם זה נותן רק זכויות והנאות?
האמירה שאנו עם סגולה, אינה גאוה, ולא באה להעמיד אותנו על גבי אחרים, ברגל גסה, אלא לתת לנו מעמד בעיני עצמנו - מעמד של כבוד, מעמד מלא אחריות. חייל הסיירת מקבל ציוד חדיש, מדים ייחודיים וקשר ישיר עם המלך, אך זה גם דורש ממנו, יותר מסירות והקרבה, משימות מיוחדות וכו'.

2. **מתנה בין אוהבים**. כיאה למעמד שכזה, התורה מקדישה פרק שלם להכנות אליו, כאשר הפתיחה היא בשבח עם ישראל ובאהבת הקב"ה לעמו ישראל. התורה היא מתנה בין אוהבים - ה' ועם ישראל.

ראוי להדגיש ולחזור על עיקרון זה במיוחד לאורך לימוד פסוקי מתן תורה. יש להשריש ולהפנים את עניין אהבת ה' לעמו, את מתיקות התורה וחשיבותה, שמכל העמים ה' בחר בנו להיות חיילי הסיירת שלו, העם הנבחר והמובחר, ולקבל את הנשק המובחר לסיירת, את המתנה המיוחדת - התורה הקדושה.

סיכום:

במשך אלפי שנים, המתינו אלפי אנשים לרגע הגדול, והנה הוא מגיע! עם ישראל מגיע להר סיני מתוך תשובה, מתוך אחדות ואהבה. ה' רואה את אהבתו הגדולה של העם אחד לשני, ופוחח גם הוא בדברי אהבה לעם ישראל.

ה' פורש לפני משה את תפקידו של עם ישראל בעולם, ועם ישראל מקבל תפקיד זה בשמחה ובאהבה.

נזכור כולנו להיות בכל מעשה בחיים שלנו, "ממלכת כוהנים", מתוך הבנה שמסתכלים עלינו, לומדים ממעשינו, רואים בנו בנים של ה', ומתוך כך גם לומדים מאתנו מיהו ה'.

זוהי המשמעות הפשוטה אך גם המיוחדת של הביטוי "קידוש ה'".

הרחבות:

פעילות בנושא "כאיש אחד בלב אחד"

נתחלק לארבע קבוצות.

נחלק לכל קבוצה צבע מסוג אחד בלבד – כלומר, לקבוצה אחת רק אדום, לקבוצה שנייה רק ירוק, לקבוצה שלישית רק ירקרק ולקבוצה רביעית רק כחול.

נחלק לכל קבוצה דף צביעה (נספח 1).

נבקש לצבוע לפי ההוראות.

נחכה לראות את תגובת התלמידים (המשימה אינה ניתנת לביצוע, מכיוון שכדי להשלים אותה, יש צורך בארבעה צבעים שונים, ואילו כאן לכל קבוצה יש צבע אחד בלבד...).

נשאל: מה יש לעשות כדי שתוכלו לבצע את המשימה?

נכוון לכך שאמנם יש אפשרות להחליף צבעים – כל קבוצה תיתן לחברתה צבעים, אבל יש אפשרות אחרת: להתיישב בקבוצות חדשות, כשכל קבוצה מורכבת מכל ארבעת הצבעים.

נתחלק מחדש וניתן דקה לביצוע המשימה.

נסכם: כמו שלא ניתן היה לצבוע את הציור עם צבע אחד בלבד – כי כל צבע הוא חשוב ולא ניתן להסתדר בלעדיו, כך גם בעם ישראל - כל יהודי הוא צבע ייחודי ולא ניתן להסתדר בלעדיו. רק כולם יחד מרכיבים את התמונה השלמה הקרויה "עם ישראל".

נרחיב: תארו לעצמכם שכולם היו אותו דבר - כולם רק ירוק או רק כחול... איזה עולם משונה היה לנו! נכון שהירוק שונה מהכחול – אך שניהם נצרכים!

נספח 1:

צבעו את מספרים 1 ו-2 בצבע ירוק.

צבעו את מספר 8 בצבע ירקרק.

צבעו את מספר 10 בצבע כחול.

צבעו את מספרים 3, 4, 5, 6, 7 ו-9 בצבע אדום.

